

DALŠÍ PŘÍPADY HNÍZDĚNÍ VÝRA VELKÉHO *Bubo bubo* (L.) NA STROMĚTHE BREEDING OF EAGLE OWL *Bubo bubo* (L.)
IN A TREE - FURTHER CASES

Tomáš Bělka, Jan Crúz

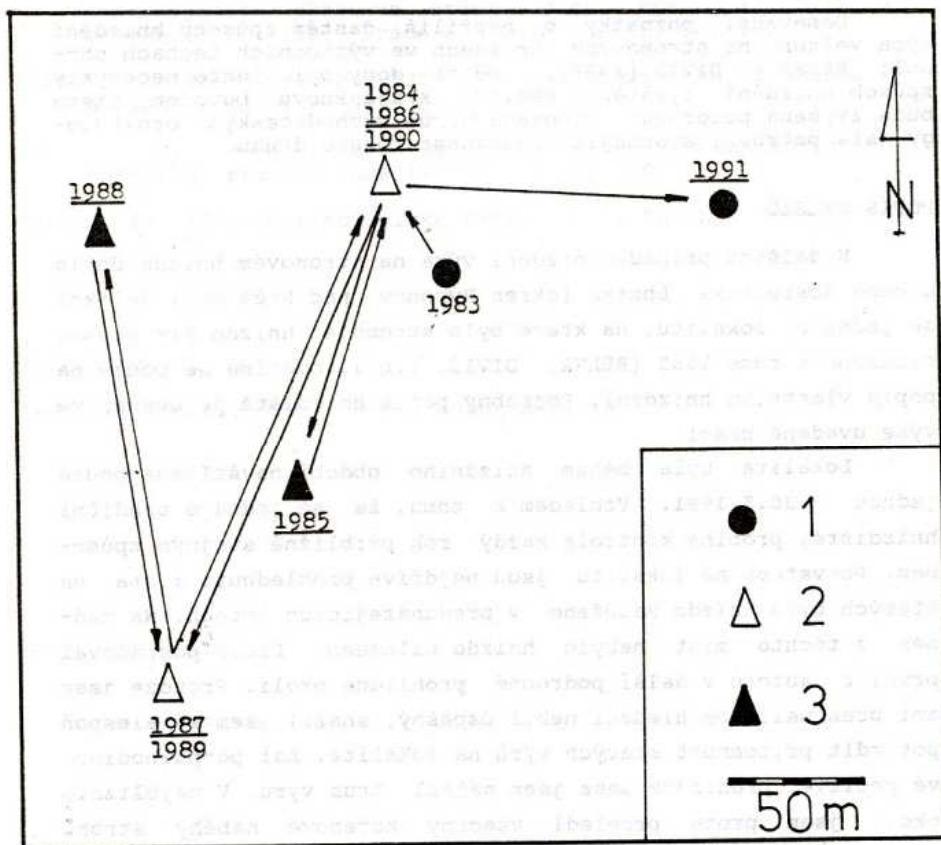
Dosavadní poznatky o nepříliš častém způsobu hnízdění výra velkého na stromových hnízdech ve východních Čechách shrnul BĚLKA a DIVIŠ (1989). Od té doby byl tento neobvyklý způsob hnízdění zjištěn v regionu kraje znovu. Důvodem jistě bude zvýšená pozornost věnovaná výrům východočeskými ornitology, ale patrně i stoupající početnost tohoto druhu.

POPIS NÁLEZŮ

K dalšímu případu hnízdění výra na stromovém hnízdě došlo u obce Kostelecká Lhotka (okres Rychnov nad Kněžnou). Jelikož se jedná o lokalitu, na které bylo stromové hnízdo již jednou nalezeno v roce 1983 (BĚLKA, DIVIŠ, l.c.), omezíme se pouze na popis vlastního hnízdění. Podrobný popis hnízdiště je uveden ve výše uvedené práci.

Lokalita byla během hnízdního období navštívena pouze jednou - 30.5.1991. Vzhledem k tomu, že se jedná o tradiční hnízdiště, probíhá kontrola každý rok přibližně stejným způsobem. Po vstupu na lokalitu jsou nejdříve prohlédnuta místa, na kterých bylo hnízdo založeno v předcházejících letech. Na žádném z těchto míst nebylo hnízdo nalezeno. Proto pokračoval první z autorů v další podrobné prohlídce okolí. Protože jsem ani přes usilovné hledání nebyl úspěšný, snažil jsem se alespoň potvrdit přítomnost starých výrů na lokalitě. Asi po půlhodinové pečlivé prohlídce lesa jsem našel trus výrů. V nejbližším okolí jsem proto prohlédl všechny kořenové náběhy stromů a všechny pařezové vývraty. Na jednom pařezu sedělo sluníčí se mládě výra. Asi o 40 m dále jsem objevil vysoko v koruně smrku dravčí hnízdo, ze země špatně viditelné. Trus pod stromem svědčil o tom, že hnízdo je obsazené. Po výstupu na strom jsem na hnízdě našel další dvě mláďata ve stáří přibližně 6 týdnů. Porovnáním velikosti a stavem opeření jsem zjistil, že mládě nalezené na zemi bylo nejstarší.

Hnízdo bylo postaveno v horní třetině koruny smrku ve výši 28 m nad zemí. Vybudováno bylo na bočních větvích těsně u kmene a mělo následující rozměry: průměr 100 x 90 cm, výška 40 cm. S velkou pravděpodobností se jednalo o staré hnízdo káně lesní (*Buteo buteo*). O dobrém zásobení mláďat potravou svědčilo 8 kůží ježků (*Erinaceus sp.*) a peří bažanta obecného (*Phasianus colchicus*) nalezené na hnízdě a 4 kůžky ježků nalezené pod hníz-

Obr. 1 Umístění hnízd výra velkého (*Bubo bubo* L.) v jednotlivých letech na lokalitě u Kostelecké Lhotky, okres Rychnov n. K. Legenda: 1 - hnízdo na stromě, 2 - hnízdo u paty stromu, 3 - hnízdo pod vyvráceným pařezem. Podtržený letopočet značí úspěšné hnízdění.

Obr. 1 The location of Eagle Owl s (*Bubo bubo* L.) nest in particular years on the locality near Kostelecká Lhotka in the district of Rychnov n. K. Key: 1 - nest in a tree, 2 - nest near foot of trunk, 3 - nest under an uprooted stub.

dem. Okolní porost tvoří starý smrkový les s příměsí modřínů a dubů. Ve vzdálenosti 40 m se nachází menší paseka.

Hnízdo je vzdáleno 100 m východně od prvního zjištěného hnízda v roce 1983. Od té doby výři střídali ke hnízdění různá místa v nejbližším okolí (obr.1). U paty smrku v kořenových náběžích snesli snůšku 5x, pod vyvráceným pařezem 2x a na stromě na starém hnízdě dravce také 2x. V šesti případech bylo hnízdění úspěšné, 3x nebyla mláďata vyvedena. Za posledních 9 let výři zahnízdili každé jaro, ačkoliv to nebývá vždy pravidlem (viz SUCHÝ, 1978; SUCHÝ in DANKO, 1989). Vliv na to mají bezesporu dobré trofické podmínky. Ve vzdálenosti 600 m jihozápadně od hnízdiště se nachází velkokapacitní výkrmna prasat. V okolí výři pravidelně loví potkany (*Rattus norvegicus*), které jsem v předcházejících letech nacházel na hnízděch jako dominantní potravu. Tutéž kořist měli možnost v hojné míře lovit na 2 velkých skládkách komunálního odpadu ve vzdálenosti 1 a 3 km.

Další kontrolu hnízdiště jsem v tomto roce neprováděl. Přesto se domnívám, že hnízdění proběhlo, vzhledem k vyspělosti mláďat, úspěšně.

Zatím poslední nález stromového hnízda výra velkého pochází od Pilníkova (okres Trutnov). Jedná se o první zjištěné hnízdění tohoto druhu na stromě v oblasti Krkonoš a Podkrkonoší.

Na hnízdo upozornil druhého z autorů p. Hlavatý. Hnízdiště jsme navštívili společně s ing. J. Kalenským ve dnech 8. a 9. června 1991.

Ke hnízdění použili výři hnízdo čápa černého (*Ciconia nigra*), který tu naposledy zahnízdil v roce 1989. Prvé hnízdění čápů zde bylo prokázáno v roce 1976 (MILES 1988). Hnízdo je umístěno na spodních silných větvích buku asi 1 m od kmene, 18 m nad zemí. Vlastní stavba má oválný tvar o velikosti 150 x 120 cm a výšce 30 cm. Jako stavební materiál byly použity různé silné větve smrku, borovice, modřínu a částečně i buku. Kotlinka byla vystlána jemnějším materiálem.

Hnízdní biotop tvoří 100 a více let starý smíšený porost smrku, borovice a buku v nadmořské výšce 450 m. Asi 100 m od

hnízda se nachází cca 1 ha paseka s mladou výsadbou. Na paseku navazuje porost smrku ve stáří 40 - 60 let. Hnízdní strom je situován na úpatí prudké stráně se sklonem k severozápadu.

Při přímé kontrole hnízda byla nalezena dvě mláďata, zhruba 14 dní před vyvedením. Odhadli jsme, že jedno mláďato bylo asi o týden mladší; s největší pravděpodobností byla tedy snesena 3 vejce. Na hnízdě jsme našli zbytky ježka (*Erinaceus sp.*) a peří z kachny divoké (*Anas platyrhynchos*). Zbytky 4 ježků jsme našli i v okolí hnízda na zemi. Při pozdější návštěvě lokality již nebyla mláďata zjištěna. Hnízdiště navštívili společně koncem června ing. K. Čihák, T. Diviš, M. Hromádka a první z autorů. Ani tentokrát nebyla mláďata na hnízdišti zastížena, ale pod hnízdním stromem byl nalezen kadáver jednoho mladého výra. Je proto pravděpodobné, že bylo úspěšně vyvedeno pouze jedno mláďe.

V současné době jsou v Podkrkonoší známa 4 hnízdiště výra velkého. Hnízdění u Vlčic popisuje STANĚK (1967). Z posledních let odtud pochází několik dalších pozorování. MILES (1985) se zmiňuje o nález páru v Jirském dole u Starých Buků v roce 1979. Známé je hnízdiště v lomu v Horním Lánově. V roce 1989 vyvedl 3 mláďata pár u Studence. Ve všech případech byla hnízda umístěna na zemi nebo na skále.

SOUHRN

V roce 1991 byla na území bývalého Východočeského kraje nalezena další dvě stromová hnízda výra velkého. Jedná o 4. a 5. případ zjištěný v našem regionu.

Dne 30.5.1991 bylo nalezeno hnízdo s mláďaty poblíž obce Kostelecká Lhotka v okrese Rychnov nad Kněžnou. Dvě mláďata ve stáří asi 6 týdnů byla dosud na hnízdě, nejstarší již hnízdo opustilo. Hnízdění proběhlo na starém hnízdě, pravděpodobně káňe lesní, postaveném na smrku ve výšce 28 m nad zemí. Zajímavé je, že na této lokalitě již bylo hnízdění na stromě zjištěno v roce 1983.

Poblíž Pilníkovy v okrese Trutnov použili výři ke hnízdění hnízdo čápa černého. Při kontrole 8. a 9.6.1991 byla na hnízdě nalezena 2 mláďata před vyvedením. Hnízdo je postaveno na spodních větvích buku ve výšce 18 m nad zemí. Okolní biotop tvoří velmi starý smíšený les.

SUMMARY

In 1991 further two nests of Eagle Owl (*Bubo bubo* L.) in

trees were found in the former territory of the East Bohemia Region. There are the 4th and the 5th cases in above-mentioned region.

On 30 May 1991 the nest with young was found near village of Kostelecká Lhotka in the district of Rychnov n. K.. Two young were about 6 weeks of age and they were still in the nest. The eldest one had left nest. The breeding passed in an old nest (probably Buzzard's one) which was built up in spruce in height of 28 m. It is interesting that the breeding in a tree had been found on this locality in 1983.

Eagle Owl used for the breeding the old nest of Black Stork near Pilníkov in the district of Trutnov. Within controls on 8 and 9 June 1991 two young were found on the nest. Both young were old enough to leave nest in short time. The nest was built up on lower branches of beech in height of 18 m. Very old mixed forest forms neighbouring biotope.

LITERATURA

- BĚLKA, T., DIVIŠ, T., 1989: Hnízdění výra velkého *Bubo bubo* (L.) na stromech ve východních Čechách. *Panurus* 1: 67-76.
- DANKO, Š., 1989: Správa o činnosti Skupiny pro výskum a ochranu dravcov a sov za rok 1989. *Buteo* 4: 1-28.
- MILES, P., 1985: Die Vögel des Krkonoše. *Acta universitatis Carolinae* 1985: 1-101.
- MILES, P., 1988: Černobílí přistěhovalci. *Krkonoše* 1988 (9): 16-17.
- STANĚK, J., 1967: Dravci a sovy v oblasti Krkonošského národního parku. *Zprávy KRNAP* IV (2): 19-22.
- SUCHÝ, O., 1978: Hnízdění výra velkého (*Bubo bubo* L.) v Jeseníkách. *Zprávy MOS* 20: 7-32.

Adresy autorů:

Tomáš Bělka, Družstevní 918, 517 21 Týniště nad Orlicí
Jan Grúz, 543 73 Prosečné 31